

Środowisko przyrodnicze i gospodarka Ukrainy

Materiał składa się z sekcji: „1. Położenie i podział Ukrainy”, „2. Warunki naturalne”, „3. Ludność Ukrainy”, „4. Gospodarka Ukrainy”, „Podsumowanie”, „Słownik”, „Ćwiczenia”.

Materiał zawiera 8 ilustracji (fotografii, obrazów, rysunków), 8 ćwiczeń, w tym 8 interaktywnych.

Słownik pojęć zawiera wyjaśnienia terminu „liman”.

Środowisko przyrodnicze i gospodarka Ukrainy

Polskę i Ukrainę wiążą burzliwe losy historyczne. Przez wieki ziemie dzisiejszej Ukrainy należały do Polski. Znajdowały się one też pod panowaniem Rosji Carskiej czy ZSRR. Obecnie Ukraina od 24 lutego 2022 roku targana jest konfliktem zbrojnym (wojną) z Rosją. Sytuacja na wschodzie kraju i na Krymie zmienia się dosyć dynamicznie. Unia Europejska, w tym Polska, nie uznaje aktów zaborczych ze strony Rosji i traktuje Ukrainę jako niepodległe państwo funkcjonujące w granicach z 1991 roku.

Kijów – widok na fragment placu niepodległości. Kijów to stolica Ukrainy i największe miasto kraju leżące nad Dnieprem

Źródło: Halibutt (<http://commons.wikimedia.org>), licencja: CC BY-SA 3.0.

Aby zrozumieć poruszane w tym materiale zagadnienia, przypomnij sobie:

- jaki jest aktualny podział terytorialny Europy;
- jakie państwa powstały po upadku Związku Radzieckiego (ZSRR);
- jakie cechy ma klimat umiarkowany ciepły kontynentalny.

Twoje cele

- Określisz położenie Ukrainy na mapie Europy.
- Omówisz aktualną sytuację polityczną na Ukrainie.
- Opisziesz podział administracyjny Ukrainy.
- Scharakteryzujesz środowisko przyrodnicze Ukrainy.
- Omówisz rozmieszczenie i cechy ukraińskiej ludności.
- Wymienisz główne gałęzie ukraińskiej gospodarki.

1. Położenie i podział Ukrainy

Ukraina jest dużym państwem w Europie Wschodniej. Jej powierzchnia wynosi ponad 603 tys. km², czyli jest prawie dwukrotnie większa niż obszar Polski. Stolica Ukrainy to Kijów.

Ukraina leży w południowej części Niziny Wschodnioeuropejskiej, nad Morzem Czarnym. Na wschodzie i północy sąsiaduje z Federacją Rosyjską, z którą ma ponad 1,5 tys. km **granicy lądowej**. Z pozostałymi sąsiadami – Białorusią, Polską, Słowacją, Węgrami, Rumunią i Mołdawią – granice są już znacznie krótsze, np. polska granica ma długość 535 km.

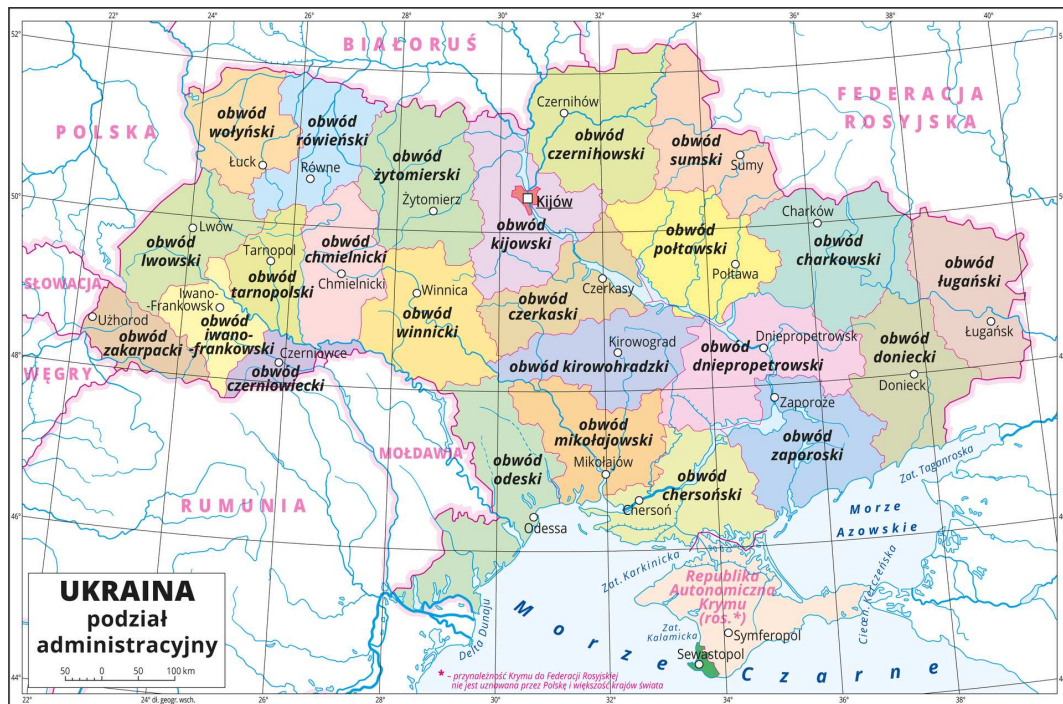
Linia brzegowa nad Morzem Czarnym i będącym jego częścią Morzem Azowskim jest silnie urozmaicona. Największy jej element to Półwysep Krymski, który oddziela Morze Azowskie od Morza Czarnego – oba morza łączy Cieśnina Kerczeńska. Półwysep ten jest jednym z ważniejszych obiektów sporu między Ukrainą i Rosją.

Warto wiedzieć

Ukraina uzyskała niepodległość w 1991 roku po rozpadzie Związku Radzieckiego, ale wojska rosyjskie jeszcze długo potem stacjonowały na Ukrainie (podobnie jak w Polsce). Szczególnie dużo było ich na Krymie, gdzie swoją bazę miała rosyjska flota czarnomorska. Kwestia ta była uregulowana specjalnym porozumieniem między Kijowem a Moskwą. Wiosną 2014 roku Rosjanie całkowicie zajęli Krym i ogłosili przyłączenie go do swojego państwa. Potwierdzeniem tego miało być referendum, w którym mieszkańcy półwyspu – w znacznej części Rosjanie – opowiedzieli się za odłączeniem od Ukrainy. Wyników referendum nie uznała społeczność międzynarodowa, gdyż wiele wskazywało na to, że zostało ono przeprowadzone w sposób niedemokratyczny.

Następnie na wschodzie Ukrainy wybuchł konflikt zbrojny, którego podłożem były rzekome dążenia tamtejszych mieszkańców do przyłączenia się do Rosji. Pewna część ludności faktycznie chciała takiej zmiany, ale był to głównie wynik tajnych działań rosyjskiej propagandy. We wrześniu 2014 roku uzyskano kompromis, na mocy którego obwody doniecki i ługański uzyskały status specjalny oznaczający w praktyce odłączenie ich od Ukrainy.

Podział administracyjny Ukrainy wyróżnia 23 obwody oraz dwa miasta wydzielone (Kijów i Sewastopol), a także autonomiczną republikę Krymu. Obwody (ukr. *obłasti*), będące odpowiednikami naszych województw, obejmują obszary wokół większych miast, które są ich stolicami.

Podział administracyjny Ukrainy. Terytorium Ukrainy podzielone jest na 23 obwody i dwa wydzielone miasta – Kijów i Sewastopol

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 1

Na mapach Europy wskaż Ukrainę i opisz jej położenie geograficzne.

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

Hipsometryczna mapa Europy

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

Źródło: Gromar sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 2

Korzystając z mapy podziału administracyjnego Ukrainy, wskaż z podanych cztery obwody mające granicę z Polską i z Rosją.

☐ obwód ługański

☐ obwód doniecki

☐ obwód kijowski

☐ obwód wołyński

☐ obwód kirowohradzki

☐ obwód lwowski

Źródło: Gromar sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

2. Warunki naturalne

Ukraina to kraj **nizinno-wyżynny** z niewielkim udziałem gór, m.in. z wąskim łańcuchem Karpat Wschodnich przecinającym południowo-zachodnią część kraju na długości około 200 km. Znajduje się tam najwyższy szczyt Ukrainy – Howerla o wysokości 2061 m n.p.m. Inny obszar górski na Ukrainie to nadbrzeżne Góry Krymskie. Pod względem geologicznym są one podobne do Karpat – też powstały w orogenezie alpejskiej i budują je głównie piaskowce, łupki oraz wapienie. Z uwagi na nadmorskie położenie występują tam duże wysokości względne. Najwyższy szczyt to Romankosz (1545 m n.p.m.).

Po wschodniej stronie ukraińskich Karpat rozciągają się rozległe, pofałdowane obszary wyżynne – Podole i Wołyń oraz Wyżyna Naddnieprzańska (na prawym brzegu Dniepru). Środkową część Ukrainy zajmują wielkie Niziny – Naddnieprzańska (na lewym brzegu Dniepru) i Czarnomorska (wzdłuż wybrzeża morskiego). Ponadto niziną jest Polesie rozciągające się na północnym zachodzie Ukrainy wzdłuż granicy z Białorusią. Z kolei na wschodzie kraju znajduje się niewielka i niewysoka Wyżyna Doniecka.

Ukraina – mapa hipsometryczna

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking.

Na mapie hipsometrycznej (powyżej) wskaż:

- główne regiony geograficzne Ukrainy;
- wysokości maksymalne obszarów górskich i wyżynnych;
- główne elementy ukraińskiej linii brzegowej.

Największą **rzeką** Ukrainy jest **Dniepr** – czwarta najdłuższa rzeka Europy. Przepływa przez środek kraju z północy na południe, uchodząc do Morza Czarnego. W granicach Ukrainy ma ona długość 981 km, jednak przedtem płynie przez Białoruś oraz Rosję (gdzie są jej źródła). Całkowita długość Dniepru wynosi 2200 km. Niemal cały obszar Ukrainy należy do zlewiska Morza Czarnego i Morza Azowskiego. W jego skład, oprócz dorzecza Dniepru, wchodzi też dorzecza Dniestr, Bohu, Donu oraz Cisy na Zakarpaciu, a także mniejszych rzek przymorskich. Do zlewiska Morza Bałtyckiego zalicza się jedynie źródłowa część dorzecza Bugu oraz fragment prawego dorzecza Sanu.

Warto wiedzieć

Wiele ukraińskich rzek – m.in. Dniepr i Dniestr – uchodzi do Morza Czarnego poprzez **limany**, czyli zatoki powstałe w wyniku wdercia się wód morskich do ujściowych odcinków rzek. Z czasem zatoki te są odcinane od morza przez piaszczyste wały zwane kosami lub mierzejami. Nagromadzenie limanów sprawia, że w danym miejscu występuje limanowy typ wybrzeża morskiego, który znajduje się na północy Morza Czarnego.

Polecenie 3

Na mapie hipsometrycznej zlokalizuj największe rzeki Ukrainy, następnie wskaż z wymienionych poniżej rzekę przepływającą przez Ukrainę.

☐ Dunaj

☐ Dniepr

☐ Ebro

☐ Ren

Źródło: Gromar sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Na Ukrainie panuje **klimat** umiarkowany ciepły kontynentalny. Charakteryzuje się on najmniejszą liczbą opadów spośród innych klimatów umiarkowanych, a także największymi rocznymi amplitudami temperatur. W praktyce oznacza to, że lata są na ogół upalne i suche, a zimy mroźne i bez opadów. W zachodniej części Ukrainy, przy granicach Polski, występuje nieco łagodniejszy typ klimatu, podobny do naszego przejściowego. Są to jednak tereny położone wyżej, przez co i tam klimat pozostaje ostry, zwłaszcza w zimie. Najcieplej jest na południu, na wybrzeżu Morza Czarnego, gdzie klimat ma cechy śródziemnomorskie.

Gleby Ukrainy zaliczają się do najbardziej urodzajnych na świecie. Przede wszystkim są to czarnoziemy, które pokrywają niemal całą wschodnią część kraju. Wykształciły się one na bazie roślinności stepowej będącej typową dla klimatu umiarkowanego ciepłego kontynentalnego. W podłożu występują skały wapienne i lessy. Ukraińskie czarnoziemy są częścią wielkiego, zwartego pasa tych gleb, który ciągnie się daleko na wschód do Azji. Na obrzeżach czarnoziemów rozwinęły się nieco mniej urodzajne gleby kasztanowe i szaroziemy (szare gleby leśne).

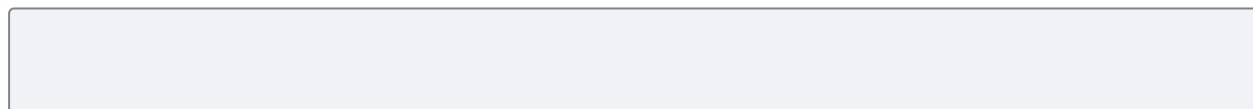
W zachodniej części Ukrainy występują gleby brunatne, bielcowe i płowe. Powstały one w podłożu **lasów** iglastych, liściastych i mieszanych. Na Polesiu dominują lasy iglaste i gleby bielcowe. Sporo jest tam też terenów podmokłych i związanych z nimi gleb bagiennych. W Karpatach i na Zakarpaciu dominują lasy liściaste oraz mieszane z glebami brunatnymi i płowymi w podłożu. Pozostałe obszary kraju są niemal bezleśne. Spośród wszystkich naszych sąsiadów Ukraina ma zdecydowanie najniższy stopień zalesienia – wynosi on tylko 16 %.

Polecenie 4

1. Korzystając z mapy powyżej oraz z danych w tabeli (załącznik), omów warunki naturalne Ukrainy. Wybrane informacje porównaj z danymi dla Polski.
2. Wyjaśnij, dlaczego na Ukrainie jest mało lasów.

Źródło: Gromar sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Plik o rozmiarze 16.38 KB w języku polskim

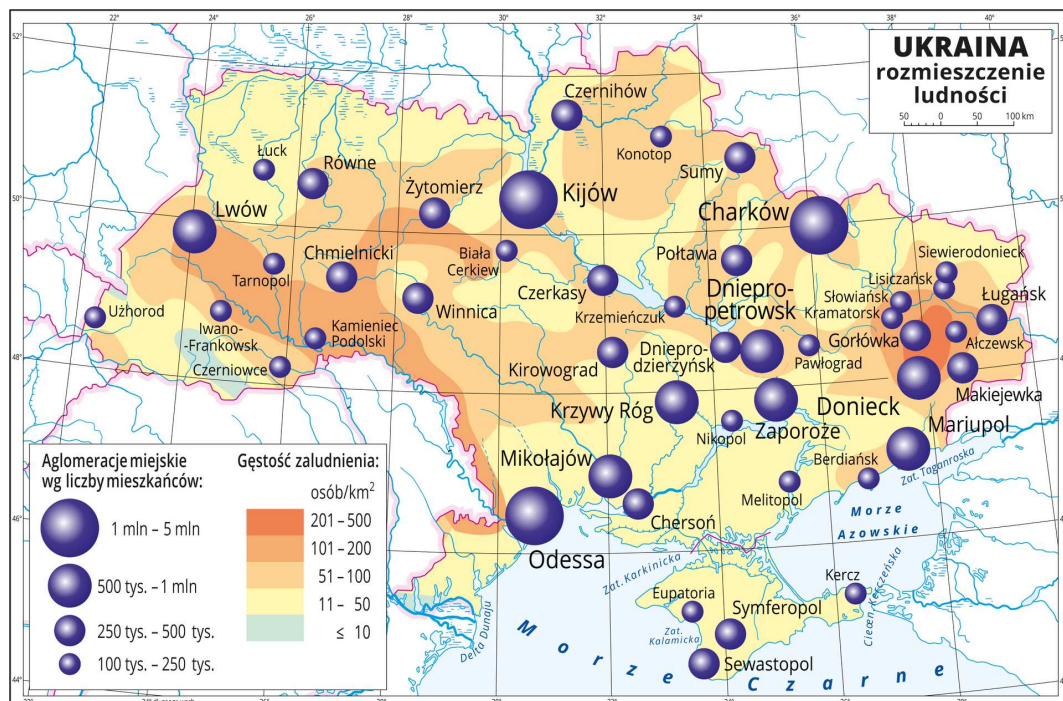

Źródło: Gromar sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

3. Ludność Ukrainy

Na Ukrainie w 2021 roku mieszkało około **42 mln osób**, a zatem nieco więcej niż w Polsce. Jednak liczba ludności naszych wschodnich sąsiadów od lat systematycznie zmniejsza się – po uzyskaniu niepodległości w 1991 roku Ukraina liczyła ponad 52 mln mieszkańców. Spadek liczby ludności spowodowany jest głównie niestabilną sytuacją ekonomiczną i słabym rozwojem gospodarczym państwa. Niepewna przyszłość zniechęca ludzi młodych do zakładania rodzin i decydowania się na potomstwo, a często też zmusza ich do emigracji. Ponadto Ukraińcy przeciętnie żyją znacznie krócej (71 lat w 2020 r.) niż mieszkańcy pozostałych krajów europejskich (80 lat średnio w UE), co skutkuje większą liczbą zgonów. Wszystko to składa się na duży ujemny **przyrost naturalny** i tym samym ujemny **przyrost rzeczywisty** – **saldo migracji** zewnętrznych waha się w okolicach 0.

Spadająca liczba ludności mieszkańców Ukrainy związana jest również z działaniami wojennymi na jej obszarze. Od lutego 2022 roku z Ukrainy do bezpiecznych państw ościennych przybywają migranci wojenni. Od 24 lutego do 2 września 2022 roku do Polski przybyło ponad 5,983 mln osób. Inne kraje również przyjmują uchodźców wojennych z Ukrainy. W okupowanym państwie codziennie ginie również wielu żołnierzy i cywili, zmieniającą się liczbę ludności tego społeczeństwa trudno oszacować w związku z wciąż trwającym konfliktem.

Gęstość zaludnienia i główne aglomeracje miejskie na Ukrainie

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

Około 70 % ludności Ukrainy mieszka w **miastach** i są to przeważnie duże miasta. W kraju są trzy miasta liczące ponad 1 mln mieszkańców – Kijów (3,0 mln), Charków (1,4 mln) oraz Odessa (1 mln). W Zagłębiu Donieckim, zwanym też Donbasem, stosunkowo blisko siebie znajduje się kilkadziesiąt miast o różnej wielkości, które tworzą gęsto zaludniony obszar liczący około 6 mln mieszkańców.

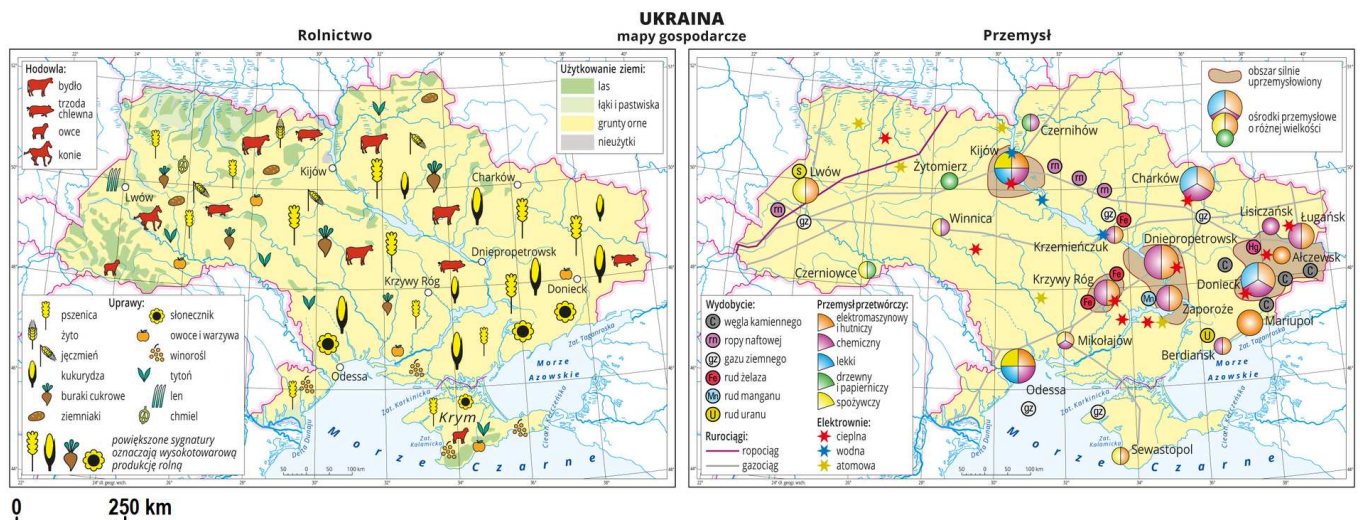
Średnia **gęstość zaludnienia** na Ukrainie wynosi tylko 74 osób na 1 km² – to mniej więcej tyle, ile u nas w najbardziej zalesionym województwie lubuskim. Na Ukrainie, poza Polesiem, to jednak nie lasy wpływają na słabe zaludnienie. Wielkie obszary kraju zajęte są przez pola uprawne powstałe na żyznych czarnoziemach. Pomiędzy polami najczęściej znajdują się wsie; miasta występują tu sporadycznie.

Niemal 78 % mieszkańców kraju deklaruje **narodowość** ukraińską. Około 17 % uważa się za Rosjan – mieszkają oni głównie na Krymie oraz na wschodzie w obwodach donieckim i ługańskim. Każda z pozostałych mniejszości narodowych – Polacy, Białorusini, Mołdawianie i inni – stanowi mniej niż 1 % ogólnej liczby ludności Ukrainy. Jednak w liczbach bezwzględnych nie są to małe wartości, np. Polaków jest około 150 tys. Mieszkają oni głównie w trzech obwodach – lwowskim, tarnopolskim i iwano-frankowskim (stanisławowskim).

4. Gospodarka Ukrainy

Ukraina to kraj **rolniczo-przemysłowy**. Występowanie urodzajnych czarnoziemów na wielkich obszarach wymusiło ich zagospodarowanie pod **uprawy**. Uzyskuje się na nich duże zbiory, które sprzedawane są za granicę – Ukraina jest dziś znaczącym eksporterem pszenicy, kukurydzy i słonecznika. Ponadto uprawia się tam buraki cukrowe, jęczmień i inne zboża, a także warzywa i owoce. Na południu kraju występuje najcieplejszy klimat, który pozwala rosnąć m.in. winorośli, a nawet owocom cytrusowym.

Hodowla zwierząt na Ukrainie też jest silnie rozwinięta. Dominuje trzoda chlewna, bydło i drób, wśród którego duże znaczenie eksportowe mają kaczk.

Gospodarka Ukrainy

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

Ukraiński **przemysł** rozwinął się na bazie surowców mineralnych. W Zagłębiu Donieckim eksploatowany jest **węgiel kamienny** (dawniej też brunatny), a w rejonie Krzywego Rogu – **rudy żelaza**. W wydobyciu tych dwóch surowców Ukraina zalicza się do światowej czołówki. Ponadto pozyskiwane są rudy manganu i uranu oraz niewielkie ilości ropy naftowej i gazu ziemnego. Ukraina, podobnie jak Polska, uzależniona jest od dostaw rosyjskiej ropy i gazu.

W przemyśle przetwórczym Ukrainy obecnie najlepiej rozwinięta jest branża **spożywcza**, która wykorzystuje wielką produkcję rolną. Dawniej wyraźnie dominował przemysł ciężki – elektromaszynowy (w tym samochodowy i AGD), chemiczny, energetyczny. Jednak po uzyskaniu niepodległości Ukraina nie poszła ścieżką szybkich zmian w gospodarce, co do dziś skutkuje znacznym opóźnieniem w rozwoju kraju. Przede wszystkim nie sprywatyzowano wielu zakładów przemysłowych, które pozostają w państwowych rękach i często działają w oparciu o przestarzałe technologie. W związku z tym nie mogą one konkurować na rynkach zagranicznych, a państwo musi do nich dopłacać. Produkcja przemysłowa znajduje zbyt niemal wyłącznie na rynku krajowym. Eksport ukraińskich towarów przetworzonych jest znikomy. Bilans handlu zagranicznego, który i tak od zawsze

jest ujemny, ratują surowce mineralne i zboża. Sytuację pogarsza słabość ukraińskiej waluty (hrywny), która często traci na wartości.

Warto wiedzieć

Ukraina jest krajem dużym, toteż trudno przeprowadzić w nim reformy gospodarcze prowadzące do lepszego rozwoju i większej stabilizacji ekonomicznej.

Po uzyskaniu niepodległości władze kraju zmieniały się wielokrotnie i często były posądzane o nadużycia gospodarcze oraz powiązania z nieuczciwymi biznesmenami. Zmieniały się też wizje przyszłości Ukrainy – jedni widzieli ją w silnych związkach z Federacją Rosyjską, a inni dążyli do integracji z Unią Europejską.

We wrześniu 2014 roku Ukraina podpisała umowę stowarzyszeniową z Unią Europejską, która weszła w życie tylko częściowo. Wszelkie kwestie gospodarcze zostały odłożone, by kraj ten miał czas na przeprowadzenie koniecznych reform.

Ważnym działem ukraińskiego przemysłu pozostaje **energetyka**. W kraju działa m.in. kilka elektrowni atomowych wytwarzających blisko połowę całej produkcji energii elektrycznej. Spore znaczenie mają też duże elektrownie wodne znajdujące się przy sztucznych zbiornikach wodnych na Dnieprze.

Warto wiedzieć

Energetyka atomowa może być bardzo niebezpieczna. Przekonali się o tym mieszkańcy Ukrainy i innych krajów Europy (a nawet Azji, Ameryki Północnej i Afryki) w 1986 roku po awarii w elektrowni w Czarnobylu przy granicy ukraińsko-białoruskiej. Była to największa katastrofa w historii energetyki jądrowej.

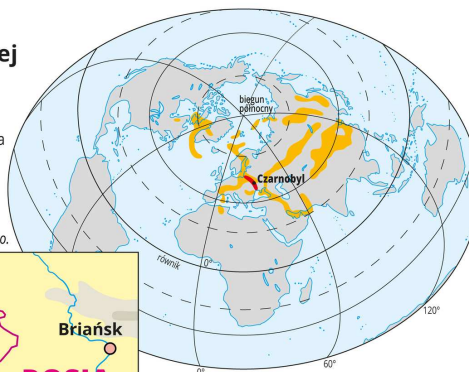
Przegrzany reaktor jądrowy radzieckiej produkcji przyczynił się do silnego wybuchu, który spowodował śmierć kilkudziesięciu osób. Do środowiska natychmiast przedostały się olbrzymie ilości substancji radioaktywnych, które prawdopodobnie zaszkodziły zdrowiu setek tysięcy ludzi. Radioaktywne chmury rozprzestrzeniły się na znaczne obszary półkuli północnej i do dziś dokładnie nie wiadomo, ilu ludzi faktycznie ucierpiało z powodu napromieniowania.

CZARNOBYL

katastrofa elektrowni atomowej 26 kwietnia 1986 r.

Zasięg chmury
radioaktywnej:
■ 27 kwietnia
■ 6 maja

Na mapie poniżej podział polityczny wg stanu współczesnego –
– w 1986 r. całość obszaru stanowiła terytorium Związku Radzieckiego.

Katastrofa elektrowni atomowej w Czarnobylu (1986 r.)

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

Usługi na Ukrainie nie rozwijały się w sposób dynamiczny. Pozostawanie na uboczu wysokorozwiniętej, zachodnioeuropejskiej gospodarki skutkuje niskimi poziomem zamożności społeczeństwa, a zamożność mieszkańców decyduje o rozwoju usług. Dla porównania – PKB na 1 mieszkańca Ukrainy wynosi $\frac{1}{3}$ wartości PKB przypadającego na 1 mieszkańca Polski.

Ukraina ma korzystne położenie tranzytowe na szlakach łączących Rosję z resztą Europy, przez co czerpie pewne zyski z **transportu** drogowego, kolejowego, lotniczego i rurociągowego. Niezle jest też rozwinięta żegluga śródlądowa na Dnieprze i innych większych rzekach. Z kolei Odessa zalicza się do największych portów Morza Czarnego.

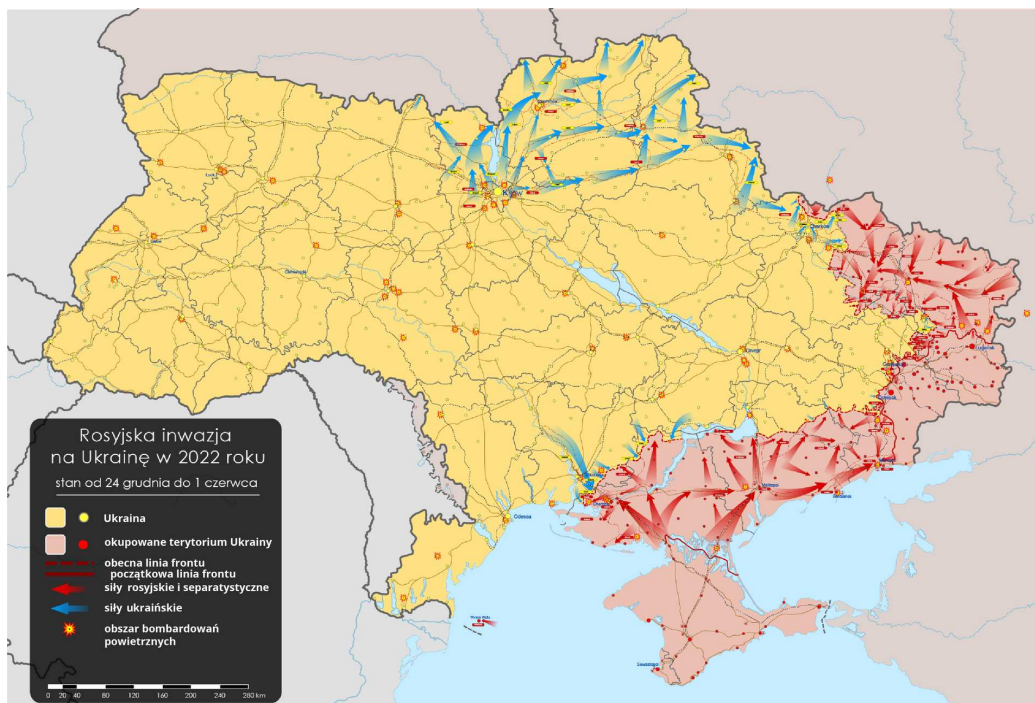
W ostatnich kilkunastu latach na ukraińskie wybrzeże Morza Czarnego, a zwłaszcza na Krym przyjeżdżało coraz więcej **turystów** zagranicznych. Jednak konflikt z Rosją zatrzymał i zniweczył rozwój tego działu usług.

W 2022 roku z powodu wojny z Rosją gospodarka Ukrainy uległa znacznemu osłabieniu. Wiele budynków zostało zrównanych z ziemią. Mniejsza produkcja rolna wpływa nie tylko na Ukrainę, lecz także na inne kraje, które importują z niej płody rolne. Przemysł i usługi są znacznie ograniczone, a turystyka właściwie zanikła.

5. Problemy polityczne Ukrainy

Od lutego 2022 r. trwa eskalacja konfliktu. Prezydent Rosji Władimir Putin wydał swoim wojskom rozkaz zaatakowania Ukrainy. Zarówno w Rosji, jak i na Białorusi ludność nie ma dostępu do prawdziwych informacji, a media (będące pod kontrolą władzy)

rozpowszechniają propagandę o specjalnej operacji wojskowej na Ukrainie, która ma na celu ochronę tamtejszej ludności przed atakami rzekomych nazistów ukraińskich. Wojna nabrała charakteru nie tylko militarnego. Codziennie giną cywile, niszczone są szkoły, szpitale i budynki prywatne, dokonuje się gwałtów na kobietach i dzieciach oraz używa się broni zakazanej przez społeczność międzynarodową.

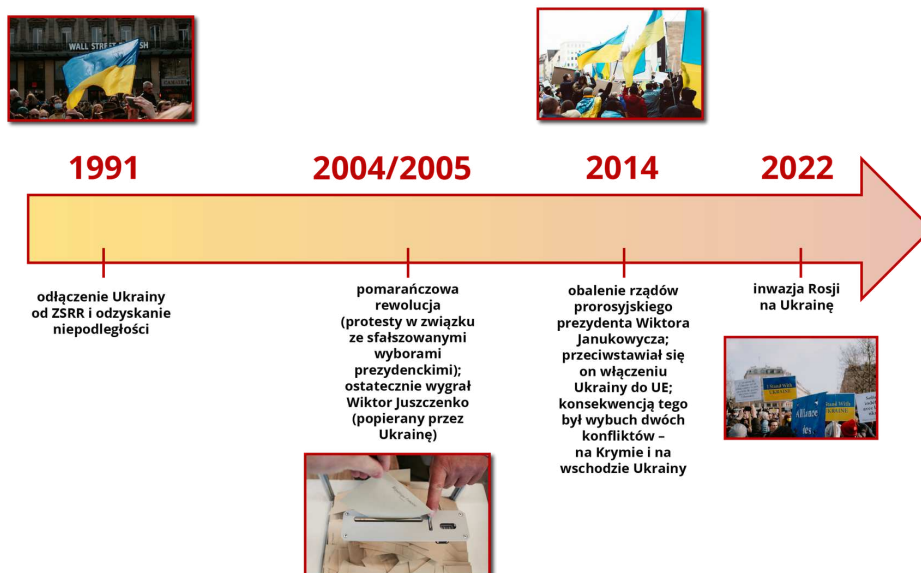
Mapa przedstawiająca rosyjską inwazję na Ukrainę

Źródło: dostępny w internecie: [https://en.wikipedia.org/wiki/Russo-](https://en.wikipedia.org/wiki/Russo-Ukrainian_War#/media/File:2022_Russian_invasion_of_Ukraine.svg)

Ukrainian_War#/media/File:2022_Russian_invasion_of_Ukraine.svg, licencja: CC BY-SA 4.0.

Działania wojenne mają miejsce w różnych częściach kraju, zwłaszcza na południu i wschodzie, a także w rejonie Kijowa i Czernihowa na północy. Bombardowania odbywały się także blisko polskiej granicy.

Wiele państw, w tym Polska, nałożyło na Rosję sankcje gospodarcze i nie importuje od niej surowców. Ma to na celu osłabienie ekonomiczne mocarstwa i odcięcie od pieniędzy, które mogłyby być przeznaczone na sfinansowanie broni i kontynuację ataków. Działania rosyjskich władz są szeroko krytykowane przez rządy wielu państw, jednakże Rosja sieje dezinformację, zaprzeczając informacjom o swoich zbrodniczych działaniach. Rzesze migrantów z Ukrainy osiedlają się m.in. w Polsce, gdzie otrzymują niezbędną pomoc.

Oś czasu przedstawiająca wydarzenia związane z konfliktem na Ukrainie

Źródło: *Opracowanie własne*, dostępny w internecie: wikipedia.org, licencja: CC BY-SA 3.0.

Praca domowa

Korzystając z własnej wiedzy i dodatkowych źródeł informacji, stwórz plan odbudowy państwa ukraińskiego, który wejdzie w życie po zakończonej wojnie.

Źródło: Gromar sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Podsumowanie

- Ukraina jest dużym krajem na południu Europy Wschodniej, nad Morzem Czarnym i Azowskim.
- Ukraina uzyskała niepodległość w 1991 roku po rozpadzie Związku Radzieckiego.
- Ukraina to kraj nizinno-wyżynny ze stosunkowo niewielkimi obszarami góorskimi w Karpatach i na Krymie.
- Prawie cały obszar Ukrainy należy do zlewiska Morza Czarnego i Azowskiego. Największe rzeki to: Dniepr, Prypeć, Dniestr, Boh, Desna.
- Na Ukrainie panuje klimat umiarkowany ciepły kontynentalny.

- Całą wschodnią część Ukrainy pokrywają bardzo urodzajne gleby czarnoziemne, które wytworzyły się na roślinności stepowej oraz skałach wapiennych i lessowych.
- Na Ukrainie jest bardzo mało lasów, gdyż na wschodzie roślinnością naturalną były trawiaste stepy, a na zachodzie większość lasów wykarczowano, by uzyskać ziemię rolną.
- Liczba ludności Ukrainy (obecnie około 42 mln) stale zmniejsza się ze względu na małą liczbę urodzeń, dużą liczbę zgonów i dużą liczbę emigrantów. Przyczyniają się do tego: kryzys gospodarczy, niski poziom opieki medycznej, wojna, wysokie koszty utrzymania, alkoholizm, bezrobocie, duży odsetek osób starszych.
- Ludność miejska stanowi 70 % ogółu mieszkańców Ukrainy. Największe miasta to stolica Kijów (3,0 mln) i Charków (1,4 mln). Zagłębie Donieckie jest obszarem najgęściej zaludnionym.
- Około 78 % ludności kraju to Ukraińcy, 17 % stanowią Rosjanie, a wśród innych mniejszości narodowych jest około 150 tys. Polaków skupionych w okolicach Lwowa.
- Rolnictwo Ukrainy to przede wszystkim uprawa roślin (pszenicy, kukurydzy, jęczmienia, słonecznika, buraków cukrowych) na urodzajnych czarnoziemach. Ponadto hoduje się trzodę chlewną, bydło i drób.
- Węgiel kamienny w Zagłębiu Donieckim i rudy żelaza z rejonu Krzywego Rogu to główne bogactwa mineralne Ukrainy. Duże znaczenie mają też rudy manganu i uranu.
- Najważniejsze towary eksportowe Ukrainy to żywność nieprzetworzona oraz surowce mineralne.
- Prawie połowa energii elektrycznej wytwarzanej na Ukrainie pochodzi z elektrowni atomowych. W 1986 r. w Czarnobylu miała miejsce największa w dziejach ludzkości katastrofa elektrowni atomowej, w wyniku której do środowiska przedostały się olbrzymie ilości szkodliwych substancji radioaktywnych.
- Gospodarka Ukrainy nie rozwija się w szybkim tempie, ponieważ nie zostały tam przeprowadzone w odpowiedni sposób reformy gospodarcze, w tym prywatyzacja.
- Na złą sytuację Ukrainy wpływają głównie podziały i spory wewnętrzne oraz agresywne działania Rosji i niewystarczająca pomoc Unii Europejskiej.
- Od 2014 r. Ukraina boryka się z problemami politycznymi – aneksją Krymu i wschodnich obwodów przez Rosję. W 2022 r. konflikt zamienił się w wojnę. Ginie niewinna ludność, niszczone są budynki, nasila się emigracja. Rosja i Białoruś sieją dezinformację.

Słownik

liman

zatoka morska o wydłużonym kształcie, powstała poprzez wdarcie się wód morskich do ujściowego odcinka rzeki; z czasem zatoka ta odcinana jest od morza przez mierzeję

(koś)

przyrost naturalny

różnica pomiędzy liczbą urodzeń a liczbą zgonów

przyrost rzeczywisty

przyrost naturalny pomniejszony o saldo migracji

saldo migracji

różnica między napływem a odpływem ludności z danego obszaru w określonym czasie

Ćwiczenia

Ćwiczenie 1

Wskaż nazwę państwa graniczącego z Ukrainą.

☐ Gruzja

☐ Węgry

☐ Litwa

☐ Republika Czeska

Źródło: Gromar sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Wskaż poprawną odpowiedź na poniższe pytanie.

W którym roku Ukraina uzyskała niepodległość?

☐ 1989

☐ 1992

☐ 1991

☐ 1990

Źródło: Gromar sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Oceń, czy podane stwierdzenia są prawdziwe, czy fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Obszar Ukrainy należy do zlewisk trzech mórz – Czarnego, Azowskiego i Bałtyckiego.	☐	☐
Najdłuższą rzeką Ukrainy jest Dniestr.	☐	☐
Urodzajne czarnoziemy zajmują zachodnią połowę powierzchni Ukrainy.	☐	☐
Czarnoziemy rozwinęły się w podłożu naturalnej roślinności stepowej.	☐	☐

Źródło: Gromar sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4

Wskaż poprawną odpowiedź na poniższe pytanie.

Jaki klimat panuje w Ukrainie?

☐ umiarkowany chłodny morski

☐ umiarkowany chłodny przejściowy

☐ umiarkowany chłodny lądowy

☐ umiarkowany ciepły lądowy

Źródło: Gromar sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 5

Wskaż z podanych poniżej trzy przyczyny spadku liczby ludności Ukrainy.

☐ mała liczba urodzeń spowodowana niepewną sytuacją ekonomiczną i polityczną

☐ zmiana granic państwowych

☐ emigracja zagraniczna i wojenna Ukraińców

☐ zwiększona liczba zgonów spowodowana niezdrowym trybem życia i dużą liczbą osób starszych

Źródło: Gromar sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 6

Ułóż podane wydarzenia polityczne na Ukrainie od najstarszego do najnowszego.

inwazja Rosji na Ukrainę wraz z atakami na Kijów, Charków i Mariupol

odłączenie Ukrainy od ZSRR

aneksja Krymu przez Rosję i konflikt na wschodzie Ukrainy

pomarańczowa rewolucja

obalenie rządów W. Janukowycza

Źródło: Gromar sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 7

Wskaż główne surowce mineralne wydobywane obecnie na Ukrainie.

☐ węgiel brunatny

☐ rudy manganu

☐ węgiel kamienny

☐ rudy uranu

☐ rudy żelaza

☐ rudy miedzi

Źródło: Gromar sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 8

Do wymienionych nazw miejscowości Ukrainy dopasuj wyrażenia związane z działalnością człowieka.

skupisko ludności polskiej

Kijów

zniszczona elektrownia atomowa

Krzywy Róg

wydobycie rud żelaza

Donieck

duży port morski

Czarnobyl

wydobycie węgla kamiennego

Odessa

stolica kraju

Lwów

Źródło: Gromar sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Zobacz także

[Położenie Polski na świecie i w Europie](#)

[Biologiczna struktura ludności Polski](#)

[Zmiany w przemyśle Polski](#)

[Ukształtowanie powierzchni Europy](#)